

ПОСЛАНИЯТА НА АНГЛИЙСКИЯ ХУМОР И ВЪЗПРИЕМАНЕТО ИМ В НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ

Румяна Карадимитрова

Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, 8008, Бургас, България, rumi114@abv.bg

THE MESSAGES OF BRITISH HUMOUR AND THEIR APPRECIATION AT PRIMARY SCHOOL AGE

Rumyana Karadimitrova

Assen Zlatarov University, 8008, Burgas, Bulgaria, rumi114@abv.bg

ABSTRACT

The paper describes an experiment which was part of a university project to study humour in children's and young adult literature as seen by students of pedagogical subjects.

Key words: British humour, primary school

За никого от любителите на забавните жанрове не е тайна, че английският хумор се отличава с иронията си срещу претенциозността на класовите предразсъдъци, с интересния синтез между привидната сериозност и невинното лукавство, с подчертаната склонност към фарса, комичната хипербола и внезапните обрати. Неговите създатели са надарени с тънка чувствителност и притежават точен психологически прицел. Усетът им към фриволния подтекст, игривата размяна на реплики между сътворените от тях персонажи, естетическото доминиране на автокарикатурата като изразно средство – всичко това им осигурява завидна популярност, която далеч надхвърля пределите на Острова, а някои афоризми на героите им завоюват своето право на живот в международната лексика. [2, с.6]

Не е встрани от тази художествена тенденция и самородният английски фолклор. Най-силно разновидностите на смешното се долавят в народните приказки и това ще докажем с помощта на произволно избран текст, битуващ в издания за деца и юноши.

Английската народна приказка „Тримата глупаци“ представлява странстващ сюжет, който има съответните български аналози (№1450 от каталога „Български народни приказки“; АТ (каталог на Аарне-Томпсън) №1430А; ЕБ (каталог на Еберхард и Боратов) №331. [вж.1]

Идеята на приказката се повтаря: глупава мома или млада жена оплаква нероденото си дете (в бълг. вариант Нероден Петко или Гъргалчо). Възмутен от глупостта ѝ, чифликчията тръгва да търси трима по-големи групаци от нея и семейството ѝ.

В първия случай се натъква на баба, която се опитва да качи крава на покрива си. В тази ситуация хуморът е недозиран, напомня т.нар. „черен хумор“. При него специфичното се изразява в третирането на сериозни и злободневни теми в сатиричен план. Използвйки кумулативния принцип при описанието на действията си, старицата засилва сатиричното отношение към собствените си умствени способности и накрая става жертва на собствената си глупост. [вж.1]

Във втория епизод (№1286 от каталога „Български народни приказки“) глупак се опитва да обуе панталоните си, като се засилва да скочи в тях. Чифликчията му предава нагледно прост житейски урок, който би трябвало да е усвоил в детството си, и се надсмива добродушно над неумението на този глупак да се справи с всекидневен практически проблем. В този случай смехът е породен от житейската незрелост, от несъзнателното усложняване на едно действие и превръщането му във физически тормоз, от загубата на време и духовна енергия. [вж.1]

Третият епизод, който има само частична българска рецепция, е се характеризира с масово участие на персонажи, чиято глупост придобива катастрофални размери: те се опитват да извадят уж падналата в езерото луна. Съветът на чифликчията да погледнат просто над главите си, за да се убедят, че са дълбоко заблудени, изобщо не ги впечатлява – те са последователни в ината си и тяхното пародирание от страна на героя е не само на думи, но и придружено със заразителен смях. [вж.1]

На какво ни учи тази приказка? На весела самоирония, защото чифликчията се връща при „съдбата си” и се жени за глупавата мома, тъй като е открил десетки по-глупави от нея. „Има много повече глупаци на този свят, отколкото съм мислел!” – това е лайтмотивът на тази история. Дори да не е сполучил в това житейско начинание, героят винаги ще нарича нещата в живота с истинските им имена, ще демаскира глупостта и ще се бори с нея чрез силата на смеха.

Рецепцията на приказния жанр, преплетен със смешното, може да има и своите педагогически измерения. За целта ще разработим модел на урок за началното училище, който може да се реализира или в час по извънкласно четене, или в някой от задължителноизбираемите модули. Предлагаме следния примерен вариант:

Тримата глупаци

Урок по литература в трети клас (свободноизбираема подготовка)

Цел: Естетическо възприемане на хумористична творба

Задачи: Разкриване спецификата на английския хумор и съпоставянето му с българския

Развитие на словотворческото въображение

Ход на урока:

У: Здравейте, деца! Чуйте една мисъл: „Този, който пита, е глупак за пет минути, но този, който не пита, е глупак за цял живот.” Съгласни ли сте? Защо? Поощрения.

У: Какъв човек е глупакът?

У: Точно така, глупакът е несъобразителен, недосетлив, с ограничени умствени способности. Как мислите, какви чувства предизвиква той у хората?

У: Най-често глупаците биват осмивани и пораждат смях. Дали Вие ще се смеете на произведението „Тримата глупаци”, ще разберем сега. Чуйте го и ми кажете какво е то.

Първи изразителен прочит

Деца слушат и се смеят. След това дават свои интерпретации на чутото.

У: Чудесно, деца! Това е английска народна хумористична приказка. Какво беше народна? А хумористична? - Деца отговарят. Поощрения.

У: Прочетете я и помислете кои са героите и на колко части можем да я разделим?

Самостоятелно четене

У: Защо плачат момата и семейството ѝ? Какви са те? (подборно четене, подборен преразказ)

У: Те са глупави и смешни, защото оплакват неродено дете. Възмутен от глупостта им, чифликчията тръгва да търси трима по-големи глупаци от тях.

У: Прочетете по роли репликите на чифликчията и бабата. Кое в тях Ви разсмива?

У: Според Вас, тя глупачка ли е?

У: Добре ли е да се надсмиваме над такива хора? Какво всъщност се случва с героинята?

У: Някой знае ли как се нарича хуморът, с който е осмяна бабата?

У: Това е „черен хумор”! „Черен хумор” означава сериозни и сташни неща да се представят като смешни и забавни. Смъртта на бабата предизвиква смях, защото тя е глупава.

У: Кой е вторият глупак, който среща чифликчията?

У: Какво прави чужденецът? Защо поведението му поражда смях?

У: Според Вас чифликчията, с добри или с лоши чувства му се надсмива? Защо?

У: Каква е третата среща на чифликчията?

У: Какво правят тези глупави хора? – подборно четене и коментар

У: Какво разбира чифликчията от срещата си с тях?

У: С какво ще запомним приказката?

У: Кое от тази английска приказка Ви допадна? Имаме ли в нашия фолклор подобна история? Да, на дъската с помощта на шифър съм записала името на измисленото от глупавата мома дете в българските варианти на тази приказка, които се срещат:

14,6,17,15,5,6,14 16,6,19,11,15 - „Нероден Петко“

4,27,17,4,1,12,24,15 – „Гъргалчо“

У: Кое обединява тези приказки, въпреки че са дело на различни народи:

- любовта към хумора;

- умението за самоирония;

- желанието да намериш отдушник на нелеката житейска съдба в народното творчество.

У: За домашна работа нарисуйте момента от приказката, който най- силно Ви е впечатлил.

Прегледът на специализираната литература по проблема, анализът на английската народна приказка и разработения план-конспект ни доведоха до следните изводи:

Смешното като естетическа категория води по парадоксалното твърдение, че усмивката е израз на чувство, а смехът – израз на мисъл [2, с.13] В този случай сме длъжни да подчертаем, че английският фолклорен хумор поражда по-скоро полуусмивка, която в определени случаи води или до гримаси, или до заразителен смях.

Практическата реализация на посланията на английския хумор в българското начално училище поражда забавни реакции от страна на учениците, насища часовете с дълбока емоционалност и позитивизъм, пробужда интерес към нравствените послания на други народи.

Литература:

1. Даскалова-Перковска, Л., Д.Добрева, Й.Коцева, Е.Мицева, 1994. Български фолклорни приказки. Каталог. С., УИ „Св. Климент Охридски“.

2. Терзиева, М., 2004. Смешното и страшното в английската литература за деца и юноши. – Английска и англоезична литература за деца и юноши. Б., с. 6, 13.